

18/109 Kâfirûn Suresi

1. “Kâfir” kelimesinin kök anlamı bir şeyin üzerini örtmek ve gizlemektir. Yan anlam olarak şükrün zıddı bir anlama gelir ve nankörlük etmek manasında kullanılır. Vahyin dilinde imanın zıddı bir anlama dönüşerek şirk koşmak ve inkâr etmek anlamlarında kavramlaşmıştır (Atalar, age. s. 11; 80/Abese 42; Izutsu, *Kur’an’da Tanrı ve İnsan*, İst. 2012, s. 47-50). Burada kâfirler, Mâûn suresinde işaret edildiği gibi Allah’ı inkâr etmeyen, fakat O’na doğrudan ibadet etme yerine ortak koşan, dini (vahyi ve ahireti) inkâr eden müşriklerdir. Hz. Peygamber’in aracı tanrıları kabul etmesi durumunda kendilerinin de bir muvahhid gibi Allah’a doğrudan ibadet edebileceklerini önermeleri üzerine bu sure nazil olmuştur. Müşriklerin teklifinin samimiyetten uzak ve art niyetli olduğu, böyle bir uzlaşmanın Hz. Peygamber’in iddiasından vazgeçmesi anlamına geleceği ve sonuçta tevhid şirke dönüşeceği için böylesi bir teklifi kabul etmesinin imkânsızlığı ortaya konmaktadır.

2. “İbadet”, kelime olarak boyun eğmek, kulluk ve itaat etmek demektir. Dinî bir terim olarak insanın mabudu karşısında bağlılık ve saygı adına yaptığı bütün davranışları kapsar. Dua, namaz, oruç, hac gibi güzel davranışlarda bulunmak; haram ve bilumum çirkin işlerden kaçınmak gibi bütün davranışlar bunun kapsamına girer.

3. Bazı tefsirciler 4 ve 5. ayetleri tekrar kabul ettiği için meallere aynı durum olduğu gibi aksetmiştir. Oysa tefsirciler burada ince bir farka dikkat çekmektedirler. Bazı tefsirciler 2 ve 3. ayetlerin mevcut durumdaki ibadet farklılığına, 4 ve 5. ayetlerinse gelecekte ebediyen devam edecek ibadet farklılığına vurgu yaptığını savunurken (Sealibî, *el-Cevahir*; İzz b. Abdisselam, *et-Tefsir*), bazıları bunun tam tersini savunmaktadır. Yani 2 ve 3. ayetlerin geleceğe, 4 ve 5. ayetlerin mevcut duruma işaret ettiğini dile getirmektedirler (Zemahşerî, *Keşşaf*; Ebussuûd, *İrşad*).

4. “Din” kelimesi, cahiliye döneminde kök anlam olarak gelenek ve âdet, ceza ve mükâfat, (hesap), boyun eğme ve itaat, yönetim anlamlarına geliyordu (Izutsu, age, s. 321-335). Kelime Kur’an’ın iniş sürecinde din ve inanç sistemi anlamını kazanmıştır. 10/Yunus 104; 12/Yusuf 76; 39/Zümer 2, 11; 3/Al-i İmran 19, 73; 5/Maide 3. ayetlerde sistem anlamında kullanılmıştır. Bu ayette “Medem ki dinimiz farklı, o halde birbirimizin dinine, ibadetine karışmamalıyız.” şeklinde çoğulculuk mesajı verilmektedir. Din, aynı zamanda hesap anlamına geldiği için ayet, “Sizin hesabınız size, benim hesabım bana!” diyerek birbirimize karışmamalıyız, baskı yapmamalıyız, şeklinde bir mesaj da vermektedir.